1 בַּמְּוּמָנִין לָהּ – בדיינים שהוזמנו לכך על ידי הנשיא מאתמול,
2 וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאָמַר הַשְׁכִּימוּ לִי מִחַר בבוקר שֶׁבָּעָה
3 דיינים לָעֲלִיָּיה – עליית גג המיוחדת למושב בית הדין, כדי לעבר
4 את השנה, הַשְׁכִּים רבן גמליאל לעלייה וּמָצָא בה שְׁמוֹנָה, אָמַר, מִי
5 הוּא שֶׁעָלָה לעלייה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת. יֵחָרֵד. עָמַד שְׁמוּאֵל הַקָּטָן וְאָמַר,
6 אֲנִי הוּא שֶׁעָלִיתִי שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, וְלֹא על מנת להצטרף ולְעַבֵּר את
7 הַשָּׁנָה עמכם עָלִיתִי, אֶלָּא כדי לִלְמוֹד מכם הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה כיצד
8 מעברים את השנה הוּצְרַכְתִּי. אָמַר לוֹ רבן גמליאל, שֵׁב בְּנִי שֵׁב,
9 רְאוּיוֹת הן כָּל הַשָּׁנִים כּוּלָּן לְהִתְעַבֵּר עַל יָדְךָ, אֶלָּא שכך אָמְרוּ חֲכָמִים,
10 שאין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה אֶלָּא בַּדַּיָּנִים המְּזוּמָנִין לָהּ מאתמול.
11 מוסיפה הגמרא: וְלֹא שְׁמוּאֵל הַקָּטָן הָיָה זה שעלה שלא ברשות,
12 אֶלָּא אִינִישׁ אַחֲרִינָא – אדם אחר היה, וּמַחֲמַת כִּיסּוּפָא הוּא דַּעֲבַד –
13 ושמואל הקטן עשה כן כדי שלא יכירו מי הוא שעלה שלא
14 ברשות, ויתלבנו פניו.
15 הגמרא מביאה מעשה נוסף כענין זה: כִּי הָא – כמו המעשה שהיה
16 דְּיָתִיב רַבִּי וְקָא דָרֵישׁ – שישב רבי ודרש בבית המדרש, וְהֵרִיחַ רֵיחַ
17 של שׁוּם, והפריע לו ריח זה באמירת השיעור, אָמַר רבי, מִי שֶׁאָכַל
18 שׁוּם שֵׁיֵּצֵא מבית המדרש. עָמַד רַבִּי חִיָּיא ממקומו וְיָצָא לחוץ, אף
19 שלא אכל שום, כדי שלא לבייש את האוכל, עָמְדוּ בּוּלָּן – כל
20 התלמידים, וְיָצְאוּ אף הם אחר רבי חייא. בַּשַּׁחַר – למחרת, מָצְאוּ
21 רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי – בנו של רבי לְרַבִּי חִיָּיא, אָמַר לֵיהּ אַתָּה הוּא
22 שֶׁצִּיְּערְתָּ לְאַבָּא בכך שאכלת את השום ונדף הריח. אָמַר לוֹ רבי
23 חייא, חס ושלום שאוכל שום בבואי לבית המדרש, אלא לֹא תִּהֵא
24 כָּוֹאת בְּיִשְׂרָאֵל, להלבין את פניו של אוכל השום, ועל כן יצאתי
25 כדי שיצאו הכל עמי, ולא יכירו מי הוא האוכל.
26 מבררת הגמרא: וְרַבִּי חִיָּיא מֵהֵיכָא גָּמִיר לָהּ – מנין למד לעשות כן,
27 לתלות את האשם בו ובלבד שלא יתביישו אחרים. מבארת
28 הגמרא: שלמד כן מֵרַבִּי מֵאִיר, דְּתַנְיָא, מַעֲשֶׂה היה בְּאִשָּׁה אַחַת
29 שֶׁבָּאתָה לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר וְאָמְרָה לוֹ, רַבִּי, אֶחָד מִכֶּם – מן
30 הישובים כאן בבית המדרש, קִדְּשַׁנִי בְּביאָה, וחפצה אני שיכנוס
31 אותי לו לאשה, או שיפטרני בגט. וקידושי ביאה מעשה של
32 פריצות הוא. עָמַד רַבִּי מֵאִיר וְכָתַב לָהּ לאותה אשה גֵּט פְּרִיטוּת
33 וְנָתַן לָהּ, אף שלא היה הוא שקידשה בביאה, כדי שלא לבייש
34 את המקדש, ועל ידי כן עָמְדוּ וּפָתְחוּ כּוּלָּם גט וְנָתְנוּ לָהּ.
35 שבה הגמרא ומבררת: וְרַבִּי מֵאִיר מֵהֵיכָא גָּמִיר לָהּ – מנין למד
36 לנהוג כן. ומבארת הגמרא: שלמד כן מִשְּׁמוּאֵל הַקָּטָן, שתלה
37 האשם בעצמו, כמו שנתבאר לעיל. וּשְׁמוּאֵל הַקָּטָן מֵהֵיכָא גָּמִיר
38 לָהּ, מִשְּׁכֶנְיָה בֶּן יְחִיאֵל שהיה בימי עזרא, דִּכְתִיב (עזרא י ב) 'וַיַּעַן שְׁכַנְיָה
39 בֶּן יְחִיאֵל מִבְּנֵי עֵילָם וַיֹּאמֶר לְעֶזְרָא, אֲנַחְנוּ מָעַלְנוּ בֵּאלֹהֵינוּ וַנּוֹשֵׁב
40 נָשִׁים נָכְרִיּוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ, וְעַתָּה יֶשׁ מִקְוֶה לְיִשְׂרָאֵל עַל זֹאת'. כלומר,
41 שכניה בן יחיאל התוודה בפני עזרא על אשר נשאו בני ישראל
42 נשים נכריות, ואמר לו שיש תקוה ותשובה על כך שיוציאו הנשים
43 והבנים הנולדים מהן, וכלל שכניה את עצמו בתוך החוטאים
44 באומרו 'אנחנו מעלנו', על אף שהוא עצמו צדיק היה ולא נשא
45 נכרית מעולם, כדי שלא להלבין את פניהם של אלו שנשאו
46 נכריות.
47 שבה הגמרא ומבררת: וּשְׁכַנְיָה בֶּן יְחִיאֵל מֵהֵיכָא גָּמַר לָהּ. ומבארת
48 הגמרא: שלמד כן מדבריו של הקדוש ברוך ליהוֹשֻׁעַ, דִּכְתִיב (יהושע
49 ז י-יא) 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ קוּם לָךְ לָמָּה זֶּה אַתָּה נוֹפֵל עַל פָּנֶיךָ, חָטָא
50 יִשְׂרָאֵל'. דהיינו, בשעה שניגפו בני ישראל במלחמתם לפני אנשי
51 העי, נפל יהושע על פניו והתפלל, ואמר לו הקדוש ברוך שסיבת
52 הדבר היא שחטאו ישראל ומעלו בחרם ירימו. אָמַר לְפָנָיו יהושע,
53 רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִי מבני ישראל חָטָא ומעל בחרם. אָמַר לוֹ הקדוש
54 ברוך הוא, וְכִי [־הולך רכיל] אֲנִי, לֵךְ הַטֵּל גּוֹרָלוֹת ועל ידי
55 כן תמצא את החטוא. ויש ללמוד מכאן, שלא רצה הקדוש ברוך
56 הוא לגלות מי החוטא ולביישו, אלא כלל את כל ישראל
57 כחוטאים, באומרו 'חטא ישראל', ומשם למד שכניה בן יחיאל
58 לכלול עצמו עם החוטאים.
59 וְאִיבָּעֵית אֵימָא, הוא למד זאת מדבריו של הקדוש ברוך הוא
60 לְמֹשֶׁה, דִּכְתִיב (שמות טז כח) 'עַד אָנָה מֵאַנְתֶּם', דהיינו, שציוה הקדוש
61 ברוך את משה לומר לבני ישראל שילקטו מן ביום הששי ליומיים,
62 מכיון שלא ירד המן ביום השבת, ואף על פי כן היו מעטים מבני
63 ישראל שיצאו ללקוט מן ביום השבת, ועל כך אמר הקדוש ברוך
64 הוא למשה 'עד אנה מאנתם בי', וכלל את כל בני ישראל עם
65 מיעוט החוטאים.
66 הגמרא מביאה מעשה נוסף שהיה עם שמואל הקטן: תָּנוּ רַבָּנָן,
67 מְשֻׁמָּתוֹ נְבִיאִים הָאַחֲרוֹנִים שהם חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי נִסְתַּלְּקָה רוּחַ
68 הַקּוֹדֶשׁ – רוח נבואה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאַף עַל פִּי כֵן עדיין הָיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁין
69 בְּבַת קוֹל, דהיינו, שהיו שומעים קול מן השמים. פַּעַם אַחַת הָיוּ
70 החכמים מְסוּבִּין בַּעֲלִיַּית בֵּית גּוּרְיָה [־שם אדם] בִּיְרִיחוֹ, וְנִתְּנָה
71 עֲלֵיהֶם בַּת קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם ואמרה, יֵשׁ כָּאן אדם אֶחָד שֶׁרָאוּי שֶׁתִּשְׁרֶה
72 עָלָיו שְׁכִינָה (כְּמשֶׁה רַבֵּינוּ), אֶלָּא שֶׁאֵין דּוֹרוֹ זַכַּאי לְכָךְ, וְנָתְנוּ חֲכָמִים
73 אֶת עֵינֵיהֶם בְּהִלֵּל הַזָּקֵן והסכימו שהוא אותו אדם הראוי שתשרה
74 עליו שכינה, וּכְשֶׁמֵּת הלל הזקן, אָמְרוּ עָלָיו בהספדו הֵי חָסִיד הֵי
75 עָנָיו, תַּלְמִידוֹ שֶׁל עֶזְרָא.
76 שׁוּב פַּעַם אַחַת הָיוּ מְסוּבִּין בַּעֲלִיָּיה בִּיבְנֶה, וְנִתְּנָה עֲלֵיהֶם בַּת קוֹל מִן
77 הַשָּׁמַיִם ואמרה יֵשׁ כָּאן אדם אֶחָד שֶׁרָאוּי שֶׁתִּשְׁרֶה עָלָיו שְׁכִינָה אֶלָּא
78 שֶׁאֵין דּוֹרוֹ זַכַּאי לְכָךְ, וְנָתְנוּ חֲכָמִים אֶת עֵינֵיהֶם בִּשְׁמוּאֵל הַקָּטָן,
79 שהוא הראוי להשראת השכינה, וּכְשֶׁמֵּת אָמְרוּ עָלָיו בהספדו הֵי
80 חָסִיד הֵי עָנָיו תַּלְמִידוֹ שֶׁל הִלֵּל. אַף הוּא [־שמואל הקטן] אָמַר בְּשָׁעַת
81 מִיתָתוֹ דברי נבואה, והוכיח סופו על תחילתו ששרתה עליו
82 שכינה, וכך אמר, רבן שִׁמְעוֹן בן גמליאל הנשיא, וְרבי יִשְׁמָעֵאל בן
83 אלישע כהן גדול, לְחַרְבָּא – יומתו על ידי המלכות בחרב, וַחֲבֵרוֹהִי
84 לְקַטְלָא – וחבריהם יומתו בשאר מיתות משונות, וּשְׁאָר עַמָּא לְבִיזָּא
85 – ושאר העם יהיו לביזה, וְעָקָן סַגִּיאָן עָתִידִין לְמִיתֵי עַל עָלְמָא –
86 וצרות מרובות עתידות לבוא על העולם. וְאַף עַל רבי יְהוּדָה בֶּן
87 בָּבָא בְּקִשּׁוּ לוֹמַר בֵּן – הספד זה, הי חסיד הי עניו, אֶלָּא שֶׁנִּטְרְפָה
88 [־נתערבבה] הַשָּׁעָה, ולא היו יכולים לעשות כן, לפי שֶׁאֵין מַכְפִּידִין
89 עַל הֲרִיגֵי מַלְכוּת מפני יראת המלך.
90 הגמרא מביאה כמה ברייתות העוסקות בדיני עיבור השנה: תָּנוּ
91 רַבָּנָן, אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה אֶלָּא אִם כֵּן יְרִיצָה הַנְּשִׂיא בכך, וּמַעֲשֶׂה
92 היה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָלַךְ לִיטּוֹל רְשׁוּת – לעסוק בצרכי ציבור, אֲצָל
93 שִׁלְטוֹן [־שר] אֶחָד שֶׁכִּבְּסוּרְיָא, וְשָׁהָה – נתעכב מלְּבֹא, וישבו בית
94 הדין וְעִיְּבְרוּ אֶת הַשָּׁנָה עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה בכך רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְכְשֶׁבָּא רַבָּן
95 גַּמְלִיאֵל מסוריא וְאָמַר רוֹצֶה אֲנִי בעיבור זה, נִמְצְאַת הַשָּׁנָה מְעוּבֶּרֶת
96 למפרע.
97 תָּנוּ רַבָּנָן, אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה צְרִיכָה לכך מִפְּנֵי
98 הַדְּרָכִים וּמִפְּנֵי הַנְּסָרִים – שנתקלקלו בימות החורף, ואין הזמן
99 מספיק לתקנם עד הרגל, וְכן מעברים את השנה מִפְּנֵי תַּנּוּרֵי פָּסְחִים
100 – אם נתרטבו התנורים שבהם צולים את קרבנות הפסח, ואין סיפק
101 בידם להתייבש עד הפסח, וְכן מעברים השנה מִפְּנֵי גָּלְיוֹת יִשְׂרָאֵל
102 המתגוררים בחוץ לארץ, שנשמע הקול בבית דין שֶׁכבר נֶעֱקְרוּ
103 מִמְּקוֹמָן כדי לעלות לרגל בחג הפסח, וַעֲדַיִין לֹא הִגִּיעוּ, ואף אין
104 סיפק בידם להגיע אם לא יעברו את השנה. אֲבָל אין מעברים את
105 השנה לֹא מִפְּנֵי הַשֶּׁלֶג היורד, וְלֹא מִפְּנֵי חֲצִינָה – הקור, שאין אנשים
106 נמנעים לעלות לרגל משום כך, וְלֹא מִפְּנֵי גָּלְיוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁעדיין לֹא
107 עָקְרוּ מִמְּקוֹמָן לעלות לרגל.
108 תָּנוּ רַבָּנָן, אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא מִפְּנֵי הַגְּדִיִּים וְלֹא מִפְּנֵי הַטְּלָאִים
109 שעדיין לא גדלו כל צרכם, מאחר שאף כשהם קטנים ראויים הם
110 לקרבן פסח, וְלֹא מִפְּנֵי הַגּוֹזָלוֹת שֶׁלֹּא פֵּירְחוּ – שעדיין אינם גדולים
111 ויודעים לפרוח, אף שצריכים לעופות בשביל קיני זבים וזבות
112 ויולדות, מאחר שיכולים להביא קינין מן בני יונה הכשרים כשהם
113 קטנים, אֲבָל עוֹשִׂין אוֹתָן סָעַד לַשָּׁנָה – ומכל מקום יש לצרפם בתור
114 סיוע כאשר נצרכים לעבר את השנה מסיבות אחרות, כֵּיצַד, רַבִּי
115 נַאי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כך היה הנשיא שולח
116 להודיע על העיבור, מְהוֹדְעִין אֲנַחְנָה לְכוֹן – מודיעים אנו לכם,
117 דְּגוֹזָלַיָּא רַכִּיכִין – שהגוזלים רכים, וְאִיסְּרָיָא דַּעֲרִיקִין – והטלאים
118 דקים, וְבנוסף לכך זִימְנָא דַּאֲבִיבָא לָא מָטָא – עדיין לא הגיע זמן

המשך בעמוד קצה

האביב, כלומר, שלא נתבשלה התבואה כל צרכה, **וּשְׁפַרַת טִילְתָא בְּאַנְפַּאי** – והוטב הדבר בעיני, **וְאוֹסֵיפִית עַל שַׁתָּא דָּא תְּלָתִין יוֹמִין** – והוספתי על שנה זו שלשים יום. ומבואר, שאף שאין מעברים את השנה על הטלאים והגוזלים, מכל מקום מצרפים אותם בתור סיוע.

הגמרא מקשה על הנזכר בברייתא שחודש העיבור הוא שלשים יום: **מֵיתִיבִי**, שנינו בברייתא **כַּמָּה** הוא **עִיבּוּר הַשָּׁנָה**, כלומר, מה אורכו של חודש העיבור, **שְׁלֹשִׁים יוֹם**, זו היא דעת חכמים. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר**, **חֹדֶשׁ** – עשרים ותשעה יום. ויש להקשות, כיצד אמר רבן שמעון בן גמליאל בברייתא שהוסיף שלשים יום. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב פָּפָּא**, דבר זה ברצון בית הדין הוא תלוי, אם **רָצוּ** מוסיפים רק **חֹדֶשׁ** – עשרים ותשעה יום, ואם **רָצוּ** מוסיפים **שְׁלֹשִׁים יוֹם**.

הגמרא תמהה על ההבדל שיש בין דברי רבן שמעון בן גמליאל שהוזכרו לעיל, לדברי רבן גמליאל הזקן המובאים להלן בברייתא: **תָּא חֲזִי** – בוא וראה, **מַאי אִיכָּא בֵּין**

תַּקִּיפָאֵי כַּדְמֵאי – את ההבדל שיש בין דברי רבן גמליאל הזקן שהיה מן הנשיאים הראשונים, שאף שהיה תקיף בהנהגת הנשיאות, מכל מקום דיבר בעניוות, לְעֵינְוותָנֵי דַּתָּרֵאי – לדברי בנו רבן שמעון בן גמליאל, שהיה נשיא בתקופה מאוחרת יותר, והיה עניו ביותר ומכל מקום לא דיבר בעניוות כאביו. דְּתַנְיָא בברייתא, מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל הזקן שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל גַּב מַעֲלֶה [־מדריגה] בְּהַר הַבַּיִת, וְהָיָה יוֹחָנָן כּוֹפֵר הָלָז [־הזה] עוֹמֵד לְפָנָיו, וְשָׁלֹשׁ אִיגְּרוֹת חֲתוּכוֹת – גליונות נייר חתוכים, המוכנים לכתיבת איגרת, לְפָנָיו מוּנָּחוֹת. אָמַר לוֹ רבן גמליאל ליוחנן הסופר, טוֹל אִיגַּרְתָּא חֲדָא – טול איגרת אחת מאלו, וּכְתוֹב בה כך, לְאַחֲנָא בְּנֵי גְּלִילָאָה עִילָּאָה – לאחינו בני הגליל העליון, וְלַאֲחָנָא בְּנֵי גְּלִילָאָה תַּתָּאָה – ולאחינו בני הגליל התחתון, שְׁלוּמְכוֹן יִסְגֵּא – יתרבה שלומכם, מְהוֹדָעִין אֲנַחְנָא לְכוֹן דְּזִמַּן בִּיעוּרָא מְטָא – מודיעים אנחנו לכם שזמן ביעור מעשרות הגיע, וצריכים אתם לְאַפְרוֹשֵׁי מַעֲשְׂרָא מִמַּעֲטָנָא דְּזֵיתָא – להפריש את כל המעשרות שנתעכבו עד עתה, מן המקום שבו הזיתים מקובצים. והמשיך רבן גמליאל לומר ליוחנן הסופר, וְטוֹל אִיגַּרְתָּא חֲדָא – טול איגרת נוספת, וּכְתוֹב בה כך, לְאַחֲנָא בְּנֵי דָרוֹמָא – לאחינו ישבי הדרום, שְׁלוּמְכוֹן יִסְגֵּא – יתרבה שלומכם, מְהוֹדָעִין אֲנַחְנָא לְכוֹן דְּזִמַּן בִּיעוּרָא מְטָא – מודיעים אנחנו לכם שזמן ביעור מעשרות הגיע, ועליכם לְאַפְרוֹשֵׁי מַעֲשְׂרָא מֵעוּמְרֵי שִׁיבְלַיָּא – להפריש מעשרות מן עומרי השיבולים. עוד המשיך רבן גמליאל לומר לסופר, וְטוֹל אִיגַּרְתָּא חֲדָא – טול את האיגרת השלישית, וּכְתוֹב בה כך, לְאַחֲנָא בְּנֵי גָלְוָותָא בְּבָבֶל – לאחינו ישבי גלות בבל, וּלְאַחֲנָא דְּבָמְדֵי – ולאחינו ישבי מדי, וּלְשָׁאַר כָּל גָּלְוָותָא דְּיִשְׂרָאֵל – ולשאר כל גליות ישראל, שְׁלוּמְכוֹן יִסְגֵּא לְעָלַם – יתרבה שלומכם לעולם, מְהוֹדָעִין אֲנַחְנָא לְכוֹן – מודיעים אנו לכם, דְּגוֹזָלַיָּא רַכִּיכִין – שהגוזלים רכים, וְאִימְּרַיָּא דַּעֲדִיקִין – והכבשים הקטנים עדיין דקים, ובנוסף לכך זִמְנָא דְּאָבִיבָא לָא מְטָא – לא הגיע זמן האביב, דהיינו, עדיין לא נתבשלה התבואה כל צרכה, וּשְׁפָרָא מֵילְתָא בְּאַנְפֵי וְכְאנְפֵי חֲבֵירַיי – והוטב הדבר בעיני ובעיני חבירי לעבר השנה, וְאוֹסִיפִית עַל שַׁתָּא דָּא יוֹמִין תְּלָתִין – והוספתי על שנה זו שלושים יום.

ומבואר מדברי הברייתא, שרבן גמליאל הזקן על אף תקיפותו כתב שהוטב הדבר בעיניו ובעיני חביריו, ואילו רבן שמעון בן גמליאל על אף ענוותנותו לא כתב אלא שהוטב הדבר בעיניו.

דוחה הגמרא: דַּיְלְמָא כָּתַר דְּעַבְּרוּהוּ – שמא לא כתב רבן גמליאל הזקן כן אלא לאחר שהעבירוהו מנשיאותו, שאז נעשה עניו ביותר והוסיף לכתוב 'בפני חבירי'.

הגמרא מביאה כמה ברייתות העוסקות בדיני עיבור השנה: תָּנוּ רַבָּנָן, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים בית דין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, עַל הָאָבִיב – אם לא הגיע האביב, כלומר, שלא נתבשלה התבואה עדיין כל צרכה, וְעַל פֵּירוֹת הָאִילָן שלא יתבשלו עד חג העצרת, וְעַל הַתְּקוּפָה של החמה שאינה נופלת בזמנה כפי חודשי הלבנה.

עַל שְׁנַיִם מֵהֶן – אם יש שני דברים מתוך השלושה, מְעַבְּרִין את השנה, וְעַל אֶחָד מֵהֶן אֵין מְעַבְּרִין, שאם רק אחד מן השלושה אינו בא כתיקונו, אין מעברים על כך את השנה. וּבְזְמַן שֶׁהָאָבִיב הוא אֶחָד מֵהֶן – מן שני הדברים שמעברים עליהם את השנה, הַכֹּל שְׁמֵחִין, שמאחר ועדיין לא נתבשלה התבואה כל צרכה אין הם נפסדים מן עיבור השנה, אך אם התבואה כבר ראויה להיקצר ומעברים את השנה בשביל הפירות והתקופה הכל עצבים, שמתארך עליהם זמן איסור אכילת התבואה החדשה, עד להבאת קרבן העומר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עַל הַתְּקוּפָה, ולא פירש דבריו. ועל כן אִיבַּעְיָא לְהוּ – נסתפקו בני הישיבה בביאור כוונתו, האם נתכוין לומר שאף עַל הַתְּקוּפָה שְׁמֵחִין, דהיינו, שאף באופן שהתקופה היא אחת משתי הסיבות שמעברים עליהם את השנה היו הכל שמחים, מאחר שאם התקופה נופלת כתיקונה ומעברים את השנה בשביל התבואה והפירות, נדחה חג הסוכות בתוך ימי החורף, ויהיו עולי הרגל מצטערים בגשמים, שהרי עונות השנה הולכות כפי תקופת החמה, אך אם מעברים בשביל התקופה שנופלת שלא בזמנה, נמצא שאף לאחר העיבור לא ידחה חג הסוכות מזמנו הרגיל, ולא ירדו בו גשמים. אוֹ שמא כוונת רבי שמעון בן גמליאל לומר שעַל הַתְּקוּפָה לבדה מְעַבְּרִין, ואין צריך טעם נוסף שיצטרף עמה, מאחר שמן התורה יש לעבר את השנה על התקופה, בעוד שעל האביב ופירות האילן אין מעברים אלא מדברי סופרים. תֵּיקוּ – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נתבאר לבני הישיבה מה היתה כוונתו של רבי שמעון בן גמליאל.

תָּנוּ רַבָּנָן, עַל שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת – מחוזות שבתוך ארץ ישראל, שלא נתבשלה תבואתם או פירות אילנותיהם, הִיו בית דין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, ואלו הן הארצות, יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגָּלִיל. עַל שְׁתַּיִם מֵהֶן מְעַבְּרִין, וְעַל אַחַת מֵהֶן אֵין מְעַבְּרִין, כגון, אם לא נתבשלו התבואה והאילנות בארץ יהודה, אבל נתבשלו בגליל ובעבר הירדן לא היו מעברים, אבל אם לא נתבשלו בגליל ובעבר הירדן ונתבשלו ביהודה, היו מעברים. וּבְזְמַן שֶׁארץ יְהוּדָה היתה אַחַת מֵהֶן – מן שתי הארצות שלא נתבשלו בהן התבואה והפירות, היו הַכֹּל שְׁמֵחִין, משום שֶׁאֵין מנחת העוֹמֶר בָּא לכתחילה אֶלָּא מִיהוּדָה, ולפיכך, אם עיברו בית דין את השנה על שלא נתבשלה התבואה ביהודה, יכולים היו להביא משם את מנחת העומר לאחר שתתבשל התבואה, אבל אם נתבשלה התבואה ביהודה כל צרכה, ועיברו השנה על שלא נתבשלה בעבר הירדן והגליל, לא היו יכולים להביא את העומר מיהודה, מאחר שעד שעת הבאת העומר כבר נתייבשו התבואות שבארץ יהודה, ואינן ראויות למנחת העומר, וצריכים היו להביא מן הגליל או מעבר הירדן.

תָּנוּ רַבָּנָן, אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנִים אֶלָּא בבית הדין הקבוע שבִּיהוּדָה, וְאִם עִיבְּרוּהָ בַּגָּלִיל הרי היא מְעוּבֶּרֶת בדיעבד. זו היא דעת חכמים. אבל הָעִיד חֲנַנְיָה אִישׁ אוֹנוֹ, שאם עִיבְּרוּהָ בַּגָּלִיל אֵינָהּ מְעוּבֶּרֶת אפילו בדיעבד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי, מַאי טַעְמָא – מה הטעם דַּחֲנַנְיָה אִישׁ אוֹנוֹ, משום דִּכְתִיב קְרָא (דברים יב ה) 'לִשְׁכָּנוֹ תִּדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָּׁמָּה', ויש לדרוש המקרא כך, כָּל דְּרִישָׁה שֶׁאַתָּה דּוֹרֵשׁ, כלומר, כל אסיפות בית הדין בעיבור השנה, לֹא יִהְיוּ אֶלָּא בְּשִׁכְנוֹ שֶׁל מָקוֹם – בשכנות לבית המקדש, דהיינו בירושלים שבארץ יהודה.

תָּנוּ רַבָּנָן, אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה אֶלָּא בַּיּוֹם, וְאִם עִיבְּרוּהָ בַּלַּיְלָה אֵינָהּ מְעוּבֶּרֶת, וְכֵן אֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ אֶלָּא בַּיּוֹם, וְאִם קִידְּשׁוּהוּ בַּלַּיְלָה אֵינוֹ מְקוּדָּשׁ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַאי קְרָא – מאיזה מקרא יש ללמוד דינים אלו, ממקרא זה (תהלים פא ד) 'תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ', דהיינו, שיש לתקוע בשופר בחג שחל בזמן שהלבנה מתכסה, וְאֵיזֶהוּ חַג שֶׁהַחֹדֶשׁ מִתְכַּסֶּה בּוֹ, הֱוֵי אוֹמֵר זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שהוא המועד היחיד החל בתחילת החודש בזמן שהלבנה מתכסית, וּכְתִיב (שם) 'כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב', דהיינו, החוק שבני ישראל עושים באותו חג, שהוא קידוש החודש, דינו כמשפט, מַה מִּשְׁפָּט אין דנים אלא בַּיּוֹם, אַף קִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ אין מקדשים אלא בַּיּוֹם.

תָּנוּ רַבָּנָן, אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה

וירד ה' על הר סיני . . ירידה זו פעלה פעולה ניכרת בגשמיות ההר כמו שכתוב והר סיני עשן כולו, דעניין העשן מורה שהייתה כאן התלבשות בתוך גשמיות ההר ושבירת המנגד כו'.

ממאמר שבת פרשת דברים ה'תשד"מ